

# סיפור אהבה

# עתיק



הוא בכלל למד עבודה סוציאלית, אבל מצא את עצמו ממשיך את לימודיו בפאלאצו ספינלי בפירנצה, במחלקה לשיקום רהיטי עץ עתיקים • בסדנה שלו, בתוך האנגר השתול בין עצים בפרדס ירוק במושב בצרה שבשרון, הוא משקם ריהוט עתיק ומעניק לו את הכבוד הראוי לו • נכון שיש הרבה רסטורטורים של ציורים אמנותיים בארץ, אבל מעטים עוסקים ברסטורציה של ריהוט וירמי זטלנד הוא בין יחידי הסגולה הללו • "באיטליה, התאהבתי ברהיטי העץ העתיקים. לחיות בפירנצה זה לחיות בתוך אמנות", הוא מספר ומקווה מאוד שגם בארץ תהפוך תרבות הריהוט העתיק ליותר מלגיטימית •

בינתיים יש עבודה, טאצ' ווד מאת: **עדיט נעמן** צילום: **דודי ארדון**

עלו ארצה עם תרמיל על שכם, לבנות ולהיכנות בה, ושדה מימי לואי ה־14 לא היתה ממש כלולה בקונספציה החלוצית. רק מיעוט של משפחות עשירות מאוד, בעיקר מהעלית הספרדית בארץ ואחר־כך מהעלייה הגרמנית הגדולה, הביאו ארצה רהיטים עתיקים. אבל כמו הרבה דברים שמשתייכים גם חוג מעריצי הריהוט העתיק בארץ הולך ומתרחב. ישראלים נוסעים, גרים שנים בחו"ל וחוזרים עם ניסיון עשיר בשוקי פישפשים וכמה חתיכות של ריהוט עתיק, או לפעמים רק ישן.

\*\*\*

אחד הצעירים החדשים במקצוע הרסטורציה הוא ירמי זטלנד, בן 31, המנהל את העסק שלו בתוך האנגר השתול בין פרדסי המושב בצרה בשרון. הוא לא התגלגל למקצוע בשיטה של מאבילבן. אביו יחצין של חברת מחשבים, אמו עורכת מדעית באנגלית, אחותו מצלמת ועורכת סרטים דוקומנטריים. נכון שיש לו באמריקה דוד נגר, אבל הוא בקושי מכיר אותו. ההורים עשו עלייה מארה"ב לפני 32 שנה והוא כבר נולד בארץ, בתל־אביב. הוא שירת בצבא, נסע לטיול במזרח־הרחוק וגם עשה תואר בעבודה סוציאלית. כשהתחיל לעבוד באופן מעשי בתחום, הבין מהר מאוד שהוא לא עומד בזה מבחינה נפשית. אז מכר בכל הקורסים לאמנות שעשה בילדותו בציור, פיסול, רישום ודפוס, והחליט לבדוק שוב את מסלול האמנות השימושית. עשה קורס של צביעה אמנותית על עץ,

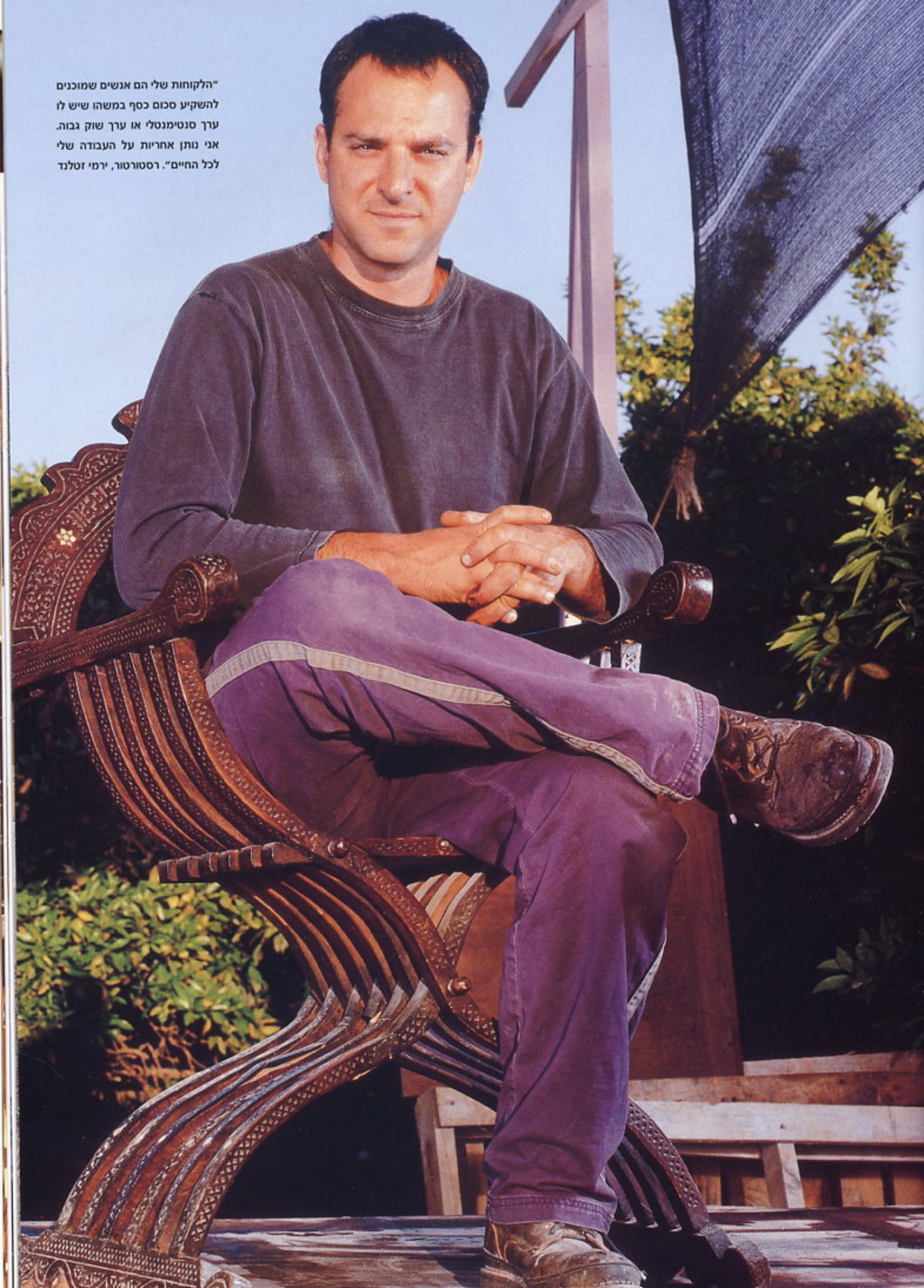
ל מי שחי ליד רהיטי עץ עתיקי שקנה בהזדמנות בלתי חוזרת, או קיבל בירושה מהורים, חורים, או סבתא נערצת, יודע לספר על היצר הבלתי נשלט של ללטף את העץ בכל הזדמנות שעוברים לידו. רהיטי עתיקי הוא התחלה טובה לסיפור אהבה שלא ייגמר לעולם, הוא כמו פנינה או יהלום שתוקעים בנוגשלוטיות בדש הבגד, לא כדי לפוצץ למישהו את העיניים, אבל מי שמבין כבר רואה ויודע להעריך.

הצרה שעד שהרהיטי העתיקי מגיע אלינו לבית, הוא כבר נראה כמו הצרות של המאה שעברה: הרגליים מתנדנדות ועקומות, הריפוד כולו שקוע במהמורות, קטעים מהעץ המשובץ נעלמו אישם בזמן, דלת תלויה על בלימה וכל הרהיטי זועק לשיקום ושיפוץ שיחזירו לו את כבודו האבוד.

השאלה הגדולה היא למי תפנו? המונח רסטורטור (משקם) לא בדיוק נפוץ במציאות הישראלית. רסטורטורים של ריהוט עתיק אפשר למצוא על כל גבעה ותחת כל עץ רענן בכל ארצות אירופה, כי שם נמצאים גם רהיטים עתיקים בכמויות מסחריות ולא רק בבתיים עירוניים עשירים. בכל בית איכרים בפרינציה נידחת אפשר למצוא פניני ריהוט עתיק, וצייד העתיקות יודעים איפה לחפש אותם גם היום.

אצלנו כגודל השוק של הרהיטים העתיקים כך גודל ההיצע של משקמי הריהוט. במילים אחרות: דליל עד דליל מאוד. ההסבר ההיסטורי הוא שאבותינו החלוצים

"הלקוחות שלי הם אנשים שמוכנים להשקיע סכום כסף במשהו שיש לו ערך סנטימנטלי או ערך שוק גבוה. אני נתן אחריות על העבודה שלי לכל החיים". רסטורטור, ירמי זטלנד





ומי שהיה במשך שנים הרסטורטור הראשי במוזיאון ההרמיטאז' בסן־פטרסבורג. ויסוצקי קיבל בימים אלה חווה מחדש לעבודה קבועה במוזיאון ההרמיטאז' ויעזוב ככל הנראה את הארץ תוך מספר חודשים. ירמי, שעובד אצלו ללא תמורה כספית, מקווה מאוד שבבוא הזמן הלקוחות של ויסוצקי ימשיכו לעבוד איתו, וגם זו השקעה בעתידו המקצועי.

כשחזר ארצה מאיטליה וניסה לגוש בעניין עבודה אצל כמה מוותיקי המקצוע, קשה לומר שפרסו לו שטיח אדום.

\*\*\*

את המשך החזרה למקצוע עשה בדרך מאוד ישראלית. לפני נסיעתו לאיטליה עבד כמלצר אצל "אורנה ואלה" בשינקין, כדי לאסוף קצת מזומנים לחיול. כשחזר ארצה שוב חזר למלצר במסעדה, כדי שיהיה לו מימון התחלתי לעסק העתידי, אלא שהפעם הצטייד בכרטיסי ביקור חדשים שהכין לעצמו "ירמי זלטנד, רסטורטור" ועם המנות, החשבון והחיוכים הסחבתיים הכניס לכל לקוח כרטיס ביקור ואמר: "זה מה שאני עושה עכשיו". וכמו שהוא אומר: "יש במסעדה הזו קהל מצוין של בעלי מקצועות חופשיים, חלוקת הכרטיסים היתה מחלקת השיווק שלי והקליינטים הראשונים באו באמת מהמסעדה, כשעוד עבדתי במרפסת הדירה התל־אביבית ששכרתי".

הלקוח הראשון שלו היה אדריכל, שאכל קבוע במסעדה והיה לו ארון ישן משנות ה־50 במצב טעון שיפוץ רציני. מיד אחרי זה הגיע הלקוח השני, מעצב פנים עם סוס עץ ספרדי מגולף מהמאה ה־19. גם היום כשהוא עובד בהאנגר של הפרדסים בבצרה, שנה שלישית במקצוע, ומעסיק עובד נוסף לעבודות בסיסיות, כשהוא משמש בתפקיד המאסטר, מודה ירמי בחיך: "אני לא עסק שמגלגל מיליונים".

אבל הוא גם לא מחזיק בדעה של ותיקי המקצוע

צהריים וערב ויוצאים לבלות יחד. דרך הקהילה היהודית הגעתי למספחה יהודית שגרה בפרבר סן־דומינקו, גרתי אצלם בקומה שלמה והם אימצו אותי כבן לחגים וארוחות. עד היום אני בקשר איתם. כך חייתי אפוף באהבה מכל הכיוונים."

### אולי אתה מוכן מעט לפרט איך נדלקה לך האהבה למקצוע?

קודם כל, נתחיל מהעיר פירנצה. זו לא עיר שצריך להיכנס למוזיאון כדי לראות אמנות נפלאה. מספיק להרים מבט כלפי מעלה או מטה, לספוג את כל הצורות והצבעים הנהדרים ואתה חי בתוך אמנות. הלימודים היו מאוד רציניים כשהרגש הוא על הצד המעשי. הייתי אומר שזה התחלק ל־75 אחוז עבודה מעשית ו־25 אחוז לימוד עיוני שכלל היסטוריה של הרהיטים, ביולוגיה וטכנולוגיה של העץ, שרטוט ועיצוב תלת־ימידי. הלימוד העיוני הסתכם בשמונה שעות בשבוע וכל השאר הוקדש לעבודה מעשית. עשינו קורס גילוף, רסטורציה בעץ, נגרות עתיקה ושימוש במכשירים ידניים עתיקים.

בשעות שאחרי הלימודים הוא לא רק עשה טיולים במרחבי טוסקנה, ספג צבעים, ריחות, יינות ואוכל, אלא עבד כשוליה אצל אחד ממומחי הרסטורציה של העיר פירנצה, סימונה קיארוגי, דור רביעי במקצוע. העובד בקביעות עם מוזיאון ה"אופיצ'ו" ועם פאלאצ'ו פיטי, שירמי מגדיר אותו כ"תחת־על של המקצוע".

כעבור שנה הוא לא קיבל שום תעודה רשמית אבל היו שני גורמים חשובים שהחזירו אותו ארצה: נגמר הכסף והגעגועים לאורית הכריעו אותו. לשאלה אם הרגיש שהוא אומן מספיק בשל, הוא משיב בכנות: "מה פתאום בשל? עד סוף ימי לא אדע מספיק. כל יום אני לומד משהו חדש".

גם בארץ הוא ממשיך ללמוד אצל המאסטר הרוסי איגור ויסוצקי, בן 62, 40 שנה במקצוע הרסטורציה

ובמשך כשנה שררה התלהבות הדדית בינו לבין המורה.

אבל משהו לא השביע אותו לגמרי, והקוצים בתחום המושב הניעו אותו לחפש הלאה. חלום ישן הסתובב אצלו בראש, לנסוע לאיטליה וללמוד שם, והוא החליט לממש. אפילו לא ידע בדיוק מה הוא רוצה ללמוד, כשהוא נע בין עיצוב לרסטורציה, וכך הסתובב בין סיינה למילאנו, פגש מורים ומנהלים של כ־15 בתי ספר שונים, עד שמצא את הבחירה האולטימטיבית שלו בבית הספר לרסטורציה בפאלאצ'וספינלי שבפירנצה.

ירמי חזר ארצה בזמן שנותר עד לתחילת הלימודים, וכאן קרה הבלתי צפוי: הוא פגש את אהבת חייו, היא אורית, שאיתה הוא חי עד עצם היום הזה, ונכנס לדילמה קיומית של לנסוע או לא לנסוע. בלב כאב החליט שהוא נוסע, לממש את אהבת המקצוע, ותוך מספר שבועות גם אורית הצטרפה אליו לתקופה של חודש וחצי של שכרון חושים בטוסקנה.

את השנה שעברה עליו בפירנצה הוא מכתיר כ"שנה של אהבה מכל הכיוונים. עשיתי קפיצות של אהבה ארצה, התאהבתי ברהיטי העץ העתיקים ובעבודה שעשינו, ופגשתי חבר איטלקי, מיקלה טדסקו, שהפך להיות כמו אחי. עד היום אנחנו בקשר והוא מספק לי חומרים שחסרים בארץ. הוא שולח לי חומרים לטיפול נגד תולעי העץ, שולח לי ג'יסוראורו, שזה גבס להזהבה, שמשמשים בו כשפכטל להכנה ותיקונים בעלי זהב, וגם שולח לי שמן זולין. הוא בא לפירנצה מדרום איטליה והטמפרמנט שלו התחבר לטמפרמנט הישראלי שלי".

"פירנצה היא עיר של תיירים וסטודנטים. בכיתה שלנו היתה רק תלמידה אחת מפירנצה. השאר באו מפילנדה, בלגיה, ישראל וכל שאר ערי איטליה. מיקלה ואני התחברנו מיד והיינו לומדים יחד, אוכלים יחד



במילים אחרות, גודו מילואים אי אפשר להרכיב מחברת "המשקמים" הזו. אך לפני שאתם אורזים את מיטת האמפיר או את שידת הבידמאייר בדרך אל השיקום האולטימטיבי יש לירמי זטלנד איזו אמירה בשביל עמישראל: "הייתי רוצה להעביר מסר לכלל האנשים שעל רהיטים טובים צריך לשמור, כי אנשים ממש גורמים נזק לרהיט כמו ידיהם. אם משהו צולע או נשבר, התגובה הראשונה היא לתקוע מסמר או בורג לתוך העץ וזה ממש אסור. כל דבר שמכניסים לתוך העץ והוא לא עץ, מפורר את החיבורים וגורם לרהיט נזק נוסף.

"אני בחיים לא הייתי צובע רהיט עתיק, ואם הוא לא נראה טוב תנו אותו למומחה שניקה ויעשה פוליטורה כמו שצריך. אסור להציב רהיטים עתיקים לאור השמש או ליד מקור חום כמו אח או תנור. ואם שואלים על ניקוי, הכי טוב רק להוריד מהם אבק בסמרטוט רך ואפשר גם טיפה לח, לא מומלץ להשתמש במרסטי ניקוי מסחריים אם יש בהם חומרים ממיסים כמו אלכוהול, טרפנטין או נפט, כי הם נותנים ברק לשבועיים ומפרקים את הפוליטורה מתחת. אם יש חומרי ניקוי על בסיס שמן פשתן אפשר להשתמש בהם כי שמן פשתן טוב לרהיט עץ עתיק."

**ומה העתיד המקצועי שאתה מאחל לעצמך בארץ בעוד 20 שנה?**

יש לי מחשבות בכיוון מסוים, שבו אוכל לשלב את הידע שלי ברהיטים עתיקים עם התואר בעבודה סוציאלית. אולי אקים בית ספר לרסטורציה ואעשה מזה גם משהו טיפולישיקומי לאנשים פגועים - שצעירים ויכולו לשקם את עצמם דרך שיקום הרהיטים העתיקים. נראה לי שעל זה עוד לא חשב איש לפני, ולי במקרה יש הכישרון בשני הכיוונים.

ירמי זטלנד, טל': 09\*7419958, 053\*495678.

הישן אני יכול להבריק או להשאיר עמום, תלוי ברהיט ובלקוח, ואם חסר פרזול אני מטלפן לחנות בפריז ומזמין מהם העתק מדויק. בפריז אני גם מזמין סרט גימור לריפודים עתיקים, כי בארץ הוא עולה 80 שקל למטר ואצלם רק 20 שקל.

הוא נזהר מאוד שלא לקפוץ מעל לפופיק ולא לוקח לעבודה דברים שלא יוכל להתמודד איתם כראוי. לא מזמן סירב להצטרף לצוות רסטורטורים שהיו אמורים לשקם במוזיאון הארץ ארון קודש מהמאה ה-17, בפיקוח'על של רסטורטורית מומחית מאיטליה. כניל סירב להזהיב מסגרת עתיקה ושלמה בעלי זהב, כי הוא עדיין לא מרגיש מספיק בשל לזה. לפעמים הוא מפנה לקוחות למומחים ספציפיים בנושא מסוים שהוא לא מכיר, כמו גובלנים למשל, עבודות גילוף מיוחדות, ואם הוא נזקק לעבודות פרזול מהמאה ה-18 הוא שולח לסימונה קיארוג' בפירנצה את הפרזול המקורי ומבקש ממנו 'תשלח לי בדיוק אחד כזה שמתפקד', ותוך שבועיים החלק אצלו.

כל מה שקשור בעץ עצמו, בשיבוצי ציורים מסוגי עץ שונים, הוא עושה בעצמו "כי זו העבודה והאהבה שלי. בארץ אפשר למצוא כמעט הכל ומה שחסר - להזמין מחו"ל. אני גם מנסה להעביר מסר של שיתוף פעולה מקצועי בין הרסטורטורים בארץ, כי יש עבודה בשביל כולם ובשיתוף פעולה יהיה נוח יותר לכולנו. כשמנסים לברר אצלו כמה אנשי מקצוע יש בכל ארצנו הגדולה הוא מתחיל לספור על האצבעות: שניים בפלורנטין, אחד בשטחים שמעבר לקו הירוק, אחד בנהריה, שניים באזור השרון, שניים בירושלים וזה כל מה שאני מכיר בארץ. הרסטורטור של המוזיאון האיטלקי בירושלים הוא היחיד שמועסק דרך קבע על ידי מוזיאון בארץ כרסטורטור של עץ. כל שאר המוזיאונים מעסיקים קבוע רק רסטורטורים של תמונות.

שבארץ אין בכלל עבודה בתחום הזה. אומר ירמי, על סמך נסיונו המצטבר עד היום: "יש בארץ רהיטים עתיקים, מהמאות ה-17, 18, ו-19. נכון שלא לכל אחד, אבל להרבה מאוד אנשים יש לפחות פריט אחד בן מאה שנה, ואצל אנשים בעלי רקע או מנטליות אירופית או אנגלוסקסית יש יותר מפריט עתיק אחד בבית. הלקוחות שלי הם אנשים שמוכנים להשקיע סכום כסף במשהו שיש לו ערך סנטימנטלי או ערך שוק גבוה. אני נותן אחריות על עבודה שלי לכל החיים. אם משהו שקשור בעבודה שלי לא בסדר אני אתקן אותו שוב ושוב, כל עוד אני חי."

\*\*\*

כששואלים, כללית, כמה עולה לשקם רהיט עתיק, התשובה המתבקשת היא משהו כמו: "תלוי במצב שלו". ירמי: "יש רהיט שכל מה שצריך לעשות בו זה לגרד צבע, לחשוף את העץ המקורי ולעשות פוליטורה, ויש רהיט שחסרים בו חלקי עץ, צריך לבנות חלקים חדשים. אני רק יכול לומר - באופן כללי - שכיסא יכול לעלות בין 300 ל-900 שקל, כורסה בין 700 ל-1,200, שולחן בין 4,500 ל-6,000, שידה נמוכה בין 3,000 ל-4,000, וגבוהה יכולה להגיע ל-6,000."

**מאיפה אתה מוצא את חלקי העץ העתיק והפרזול החסרים לשיפוץ רהיט?**

הרוב בא מרהיטים ישנים אחרים שעוברים תחת ידי. אני עובד כבר שנה שלישית וכל הזמן אוגר. בארץ אין שיתוף פעולה בין אנשי המקצוע, כמו שאין פרגון וזה דבר שמאוד הייתי רוצה לשנות. אבל כשהיתה חסרה לי חתיכת עץ אלון עתיק התקשרתי לרסטורטור אחר והוא נתן לי, זה עובד על העיקרון שהיום אני צריך, מחר אתה צריך, ובסך הכל הייצע בארץ נמוך מאוד. אז לומדים לעשות כאילו ומציאים משהו חדש. אני לוקח את העץ העתיק מהגב של שידה, משפץ בו את החזית שחשובה לי יותר ובונה גב חדש. את הפרזול